

'ZBOG JAČANJA RADIKALNE DESNICE sve je teže održati proeuropsku koaliciju u EU parlamentu'

Tekst ZRINKA VRABEC MOJZEŠ Fotografije SAŠA ZINAJA/NFOTO

Prošloga tjedna održana je prva plenarna sjednica Europskog parlamenta u ovoj godini, na kojoj se raspravljalo o novom paketu pomoći Ukrajini vrijednom 50 milijardi eura, koji je blokirao Viktor Orbán, stanju vladavine prava u Mađarskoj, ali i o situaciji u Srbiji nakon održanih parlamentarnih i lokalnih izbora. Kao što je poznato, ovo je izborna godina za europske institucije, a izbori će se u svim zemljama članicama održati od 6. do 9. lipnja.

O tim temama tjednik Nacional razgovarao je s bivšim ministrom vanjskih poslova Toninom Piculom, eurozastupnikom iz redova SDP-a koji je, između ostalog, član Odbora za vanjske poslove, stalni izvijestitelj za odnose s SAD-om i Crnom Gorom i predsjedatelj Radne skupine za Zapadni Balkan.

NACIONAL: Predsjednik Europskog vijeća Charles Michel najavio je odlazak s dužnosti kako bi se mogao kandidirati na izborima za Europski parlament. Izazvalo je to lavinu negativnih reakcija među europskim dužnosnicima, koji smatraju da se radi o apsolutno skandaloznom i sebičnom potezu, osobito u trenutku kada se Europa suočava s dvama velikim ratovima na svom pragu. Kako se to komentiralo u Europskom parlamentu?

Očekivali smo da će Charles Michel doći u Europski parlament prošloga tjedna jer je pravilo da se na plenarnoj sjednici raspravlja o zaključcima Europskog vijeća, a iduće se održava 1. veljače. No to se nije dogodilo. Imao je liječničku ispričnicu da ga bole leđa. Kako se on nije pojavio, ostali smo prikraćeni za njegove odgovore na pitanja koja ste mi postavili. Mnoge su hipoteze zašto je on to napravio. Jedna od njih je da svatko tko želi najodgovornije dužnosti u EU-u nakon preslagivanja u

drugoj polovici ove godine, mora prvo dobiti izbornu potvrdu na domaćem terenu. Odnosno, treba se kvalificirati na nacionalnim izborima. Može biti da je Charles Michel prvi iskoračio i najavio obnovu svojih europskih ambicija pa sada manevrira. Nažalost, to radi u loše vrijeme jer će Mađarska uskoro preuzeti šestomjesečno predsjedanje Vijećem EU-a. To znači da bi Viktor Orbán mogao privremeno preuzeti koordinatorsku funkciju do formiranja novih

'TRENDOVI NISU DOBRI ni za jednu proeuropsku stranku, uključujući moje socijaldemokrate, ali čini se da će najviše biti razočarani Zeleni. Rastu stranke kao što su ID - Identitet i demokracija, ali i Konzervativci i reformisti'

europskih institucija. Neki, međutim, kažu da je Michel htio izvršiti neku vrstu političkog pritiska kako bi se novog predsjednika Europskog vijeća moglo izabrati i prije europskih izbora.

NACIONAL: Predsjednik Republike Zoran Milanović ustvrdio je kako ništa nije slučajno i kako Plenković pikira na tu funkciju, čemu će prilagoditi i datum parlamentarnih izbora u Hrvatskoj. Kako to komentirate i koliko je izgledan takav nastavak premijerove karijere? Sigurno da se, dok nas dvoje javno razgovaramo,

negdje vode neki drugi nejavni razgovori. Mislim da se u zatvorenim krugovima karte već uvelike dijele. Sve su to pripreme za različite mogućnosti. Pričekajmo, ako ništa drugo, objavu HDZ-ove liste za europske izbore.

NACIONAL: Gotovo je sigurno da će je nositi Plenković.

Ako on bude nosio tu listu, onda je posve izvjesno da ide stopama Charlesa Michela i najavljuje nastavak svoje europske karijere. No hoće li mu to i uspjeti, otvoreno je pitanje. Jer vlada krajnja neizvjesnost kada gledamo europsku političku scenu na kojoj jačaju eurofobne, radikalno desne i konzervativne stranke. U ovom trenutku teško je prognozirati kakvi će biti rezultati europskih izbora u lipnju. Trendovi nisu dobri ni za jednu proeuropsku stranku, uključivši i moje socijaldemokrate, ali čini se izvjesnim da će najviše biti razočarani Zeleni. Rastu stranke kao što su ID - Identitet i demokracija, ali i Europski konzervativci i reformisti.

NACIONAL: U Hrvatskoj mediji iz dana u dan otkrivaju nove koruptivne afere vladajućih, zbog čega se i donosi tzv. lex AP. Koliko se o tome govori u europskim institucijama i može li to naštetiti Plenkovićevim ambicijama?

Nema sumnje da je Europski parlament izrazito osjetljiv na stanje vladavine prava u pojedinim zemljama. Samo na posljednjoj plenarnoj sjednici imali smo čak dvije zemlje na tapeti - Mađarsku i Slovačku. Međutim, ovog trenutka nema naznaka da bi ono što se događa u Hrvatskoj izazvalo veću pažnju u Europskom parlamentu. No siguran sam da premjeru Plenkoviću ne bi bilo drago ako bi Europski parlament razmatrao stanje ljudskih prava i vladavinu prava u Hrvatskoj.

NACIONAL: Pa stavite to na dnevni red, u ime svoje

ZASTUPNIK SDP-a U EUROPSKOM PARLAMENTU
Tonino Picula najavljuje europske izbore koji će se u svim zemljama članicama Europske unije održati od 6. do 9. lipnja te izražava zabrinutost zbog jačanja desnih stranaka u cijelom EU-u

političke grupacije. To što Plenković radi s izmjenama Kaznenog zakona u koje ulazi curenje informacija, vrlo je slično onome što radi slovački premijer Fico i zbog čega prosvjeduju slovački građani...

Ništa ne isključujem. Ali jednu takvu političku akciju treba dobro pripremiti i za nju dobiti širu suglasnost. Nažalost, mi u posljednje vrijeme vrlo teško probijamo otpore kod sastavljanja dnevnog reda plenarne sjednice. Morali smo, naprimjer, lomiti otpore EPP-a da bismo uvrstili stanje u Srbiji, koja je notorni primjer autokratske vladavine. Europski parlament voli debatirati o kršenjima ljudskih prava u zemljama izvan EU-a iako bi mu jedan od prioriteta trebale biti i zemlje članice i kandidatkinje. Ako ni zbog čega, onda zato da se neki procesi preveniraju kako se ne bi događalo ono što se zbivalo u Poljskoj, a sada u Slovačkoj. Današnja Mađarska, naprimjer, s ovom razinom nepoštivanja vladavine prava ne bi smjela biti ni kandidatkinja za članstvo u EU-u.

NACIONAL: Datum europskih izbora se zna - od 6. do 9. lipnja. Je li počela kampanja u Europskom parlamentu?

Počela je. Veliki dio kolega koji žele obnoviti svoj mandat u Europskom parlamentu već je u kampanji. Ona se dijelom događa u samom Parlamentu, a dijelom u njihovim matičnim državama. Sve se više nameću nacionalne teme na raspravama u Europskom parlamentu pa mi se ponekad čini da slušam rasprave u francuskom, belgijskom ili španjolskom parlamentu. Iako se nacionalne razlike nastoje prevladati na početku mandata, pred izbore počinju dominirati. Premda nacionalne teme ne moraju nužno biti suvišne, ipak se od 705 zastupnika u Europskom parlamentu prije svega očekuje da postignu dogovore o europskim politikama.

NACIONAL: Mislite li da je moguće da euroskeptične i radikalno desne stranke osvoje većinu u budućem sazivu Europskog parlamenta?

Sve je teže formirati i održati proeuropsku koaliciju u Europskom parlamentu, koju su do sada činili socijalisti i demokrati, europski pučani, liberali i zeleni. Budući da sve projekcije govore da će liberali i zeleni pretrpjeti ozbiljne gubitke te da će narasti radikalni desničari, uz daljnje slabljenje dviju najjačih stranaka - pučana i socijalista, pitanje je kako će funkcionirati Europski parlament u sazivu od 2024. do 2029. Dodatan problem je i teza da će eventualna pobjeda Donalda Trumpa na predsjedničkim izborima u SAD-u u studenome dati jak vjetar u jedra upravo radikalnim i euroskeptičnim opcijama. One EU doživljavaju kao neku vrstu sužanjstva nacionalnih država koje je tvore. U slučaju pobjede, Trump bi sigurno izvršio silan pritisak da se završi rat u Ukrajini - naravno, na štetu Ukrajine - i da se napravi štošta što bi značilo veliki korak unazad u europskom projektu. E, toga se treba bojati.

NACIONAL: Svijet je postao nesigurno mjesto. Od ruske agresije na Ukrajinu, preko sukoba na Bliskom istoku, a sada se šire i novi sukobi između Irana i Pakistana. Što kažete na najavu uvođenja vojnog roka ili tečaja u Hrvatskoj?

GLAVNA UREDNICA RADIJA NACIONAL ZRINKA VRABEC MOJZEŠ S SDP-ovim ZASTUPNIKOM U EUROPSKOM PARLAMENTU TONINOM PICULOM

Prije sedam, osam godina, kada sam počeo kontinuirano pratiti tu vrstu anketa, za preko 66 posto građana EU-a sigurnost je postala političko pitanje broj jedan. Ne ekonomija, ne klimatske promjene. A to je bilo prilično davno, prije invazije Putina na Ukrajinu i svega što ste nabrojili. Bilo je samo pitanje vremena kada će netko staviti na političku agendu ono što smo mislili da se više u Europi neće događati. A to znači obnovu jedne vrste militarizacije društava s obzirom na sve veći strah od sigurnosnih prijetnji koji građani osjećaju. Da je uvođenje vojnog roka netko predložio prije deset godina, ljudi bi odmahnu rukom. Sada više ne. Ako se pitate tko sada glasa za krajnju desnicu - pa glasaju i pripadnici srednje klase, birači tzv. mainstream stranaka koji sve više osjećaju pritisak raznih neizvjesnosti u svojim životima. Ono što im je nekada bilo politički odiozno, sada postaje prihvatljivo. Tako i uvođenje vojnog roka, treniniga ili tečaja kako bi mlade generacije stekle neka temeljna vojna znanja.

NACIONAL: Kako ocjenjujete rad svog nasljednika Gordana Grlića Radmana? On i predsjednik Republike uopće ne komuniciraju, odnosno, međusobno se vijeđaju iako su sukreatori vanjske politike?

Mislim da pozicija gospodina Grlića Radmana nije nimalo jednostavna. On formalno nosi titulu ministra vanjskih poslova, međutim, u hrvatskoj

vlasti postoji netko tko je super-ministar, a dolazi upravo iz miljea vanjskih poslova. Dakako, mislim na premijera Plenkovića koji zapravo dominira u hrvatskoj vanjskoj politici. Usprkos tome, čini se da gospodin Grlić Radman svojim postupcima više generira interes Povjerenstva za sukob interesa ili agencija za praćenje porijekla imovine nego stručne i druge javnosti. Osim toga, neki njegovi gafovi ne jačaju mu vjerodostojnost. To svakako nije dobro za hrvatsko Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, koje bi trebalo biti jedno od najuvjerljivijih institucija hrvatske državne uprave. Osobito u zemlji Europske unije koja, pored svega, graniči s dosta država u kojima traju vrlo neizvjesni tranzicijski procesi, često na štetu demokratskog sustava. Hrvatska vanjska politika općenito bi, zbog našeg vrlo osjetljivog geopolitičkog položaja, trebala biti zainteresiranija za te procese i usuglašenija u izvedbi.

NACIONAL: Zbog nepostojanja komunikacije između predsjednika Republike i premijera, godinama nisu imenovani veleposlanici u mnogim zemljama.

A što reći na tu temu? Mi danas u sedamdesetak ili osamdesetak diplomatsko-konzularnih predstavništava diljem svijeta imamo šefove misija kojima je mandat pred završetkom ili im je već odavno istekao. To su ljudi koji se nalaze i u osobno neizvjesnoj situaciji, što sigurno utječe i na njihovu sposobnost provođenja hrvatske vanjske politike. Poseban problem je što dogovorene vanjske politike uglavnom nema pa oni balansiraju između dvaju brda budući da predsjednik države i predsjednik Vlade imaju oprečne poglede na to što se događa oko Hrvatske. Dakle, gospodinu Grliću Radmanu nije lako, što ga, naravno, ne amnestira kada je u pitanju razina na kojoj obavlja svoj posao.

NACIONAL: Prošloga tjedna Anthony Blinken uputio je pismo ministru vanjskih poslova BiH Konakoviću, kao i Grliću Radmanu, u kojem traži da izvrše pritisak na Dragana Čovića kako bi prestao s opstrukcijama za Južnu interkonekciju. Dragan Čović je veliki partner premijera Plenkovića, kao i Milorada Dodika, a podržava ga i Milanović. Što vam to govori?

Da, zanimljivo, tu postoji jedinstvo hrvatske vanjske politike, kada je HDZ BiH u pitanju. To samo govori koliko je situacija u BiH izrazito kompleksna. Vjerojatno gospodin Čović u tom konkretnom slučaju ima neke političke razloge, koji su vjerojatno povezani i s nekim ekonomskim, energetske i financijskim interesima. Američki državni tajnik sigurno ne bi pisao takvo pismo dvojici ministara vanjskih poslova da za to nema stvarne razloge. On očito taj problem doživljava kao nešto što remeti, prije svega, američke interese na Zapadnom Balkanu. Odnosno, američka nastojanja da supstituiraju dobavne pravce za ruske energente. Svakako nije dobro da se gospodin Čović našao pod lupom SAD-a. Jer ako se situacija ne promijeni nabolje, oni znaju reagirati i sankcijama. A pod njom nije samo Milorad Dodik i njegova klika, već i mnogi drugi dužnosnici iz BiH.

NACIONAL: BiH je dobio uvjetovano zeleno svjetlo za otvaranje pregovora ako u ožujku ispuni sve što Europska komisija traži. Koliko je to izgledno?

'U SLUČAJU POBJEDE Trump bi sigurno izvršio silan pritisak da se završi rat u Ukrajini - naravno, na štetu Ukrajine - i da se napravi štošta što bi značilo veliki korak unazad u europskom projektu'

Jako mi je žao što BiH nije dobio datum za otvaranje pregovora na posljednjem zasjedanju Europskog vijeća u prosincu 2023., kada je ono dano Ukrajini i Moldaviji, dok je Gruzija dobila status kandidata. Očito je da BiH trpi zbog jako složene i proturječne percepcije izvana. Osobno sam nagovarao neke svoje kolege u Europskom parlamentu da uvjere svoje vlade u važnost podrške BiH, ali naišao sam na skepsu. I to od istih ljudi koji istodobno, recimo, izrazito podržavaju europski put Ukrajine i Moldavije. Oni, naime, smatraju da država koja nije načistu sama sa sobom kojim putem treba krenuti, ne zaslužuje podršku za početak pregovora.

NACIONAL: Što nije ni čudno s obzirom na otvoreni Dodikov secesionizam i koketiranje s Rusijom.

Milorad Dodik je čovjek koji ne vjeruje u budućnost BiH, ali i čini sve da ona nema ni sadašnjost. Jedan je od apsurdna i to što je on bio predsjednik predsjedništva te iste države. Međutim, i gospodin Komšić javno izražava sumnju u mogućnost dobivanja datuma za početak pregovora jer je u opoziciji i nije mu stalo do toga da ta vladajuća garnitura pripiše zasluge za taj ključni iskorak. No Bruxellesu u ovom trenutku mora paralelno rješavati mnoge druge probleme, pa čak i uz neke pozitivne pomake do kojih je zaista došlo u BiH, nije izvjesno da će postojati potrebna kritična masa u EU za otvaranje pregovora u proljeće. Mi moramo činiti što god možemo da se to dogodi, jer je Hrvatskoj u prvorazrednom interesu da BiH napreduje.

NACIONAL: U Srbiji je Vučić osvojio apsolutnu većinu na, po mišljenju opozicije i međunarodnih promatrača, pokradenim parlamentarnim i lokalnim izborima. Zašto EU nije odlučnije reagirao na zahtjeve ujedinjene opozicije?

Kada govorimo o Europskoj uniji, treba bit precizan i reći da se ona sastoji od arhipelaga institucija u kojima se natječu heterogeni interesi. U slučaju izbora u Srbiji, Europski parlament je promptno reagirao, i to na zahtjev moje političke grupacije Progresivnog saveza socijalista i demokrata. Na prošlotjednoj plenarnoj sjednici u Strasbourgu raspravljali smo o poraznim ocjenama promatrača na srbijanskim izborima. Usput rečeno, tijekom pripreme dnevnog reda Europski pučani tu su željeli izbjeći na sve moguće načine.

NACIONAL: Logično, kada je Vučić njihov...

Točno. No naposljetku je ta rasprava bila vrlo interesantna. Jer to nije bila rasprava samo o srbijanskim izborima, već i o odnosu EU-a prema režimu Aleksandra Vučića.

NACIONAL: Krajnje licemjernom odnosu...

Apsolutno. No čini mi se da je ipak prijedena kritična točka u tom toleriranju Vučića, osobito nakon krvavog incidenta u selu Banjska na Sjeveru Kosova, kada su srpske paravojne snage zatečene s prstom na okidaču. Tada je, nažalost, poginuo i jedan kosovski policajac. A Milan Radoičić, Vučićev čovjek i organizator napada, pobjegao je u Beograd i tamo se slobodno šeta, nakon dva dana provedena u zatvoru. Proces protiv njega nikako da počne. Čini se da je to prilično uozbiljilo

jedan dio do sada prema Beogradu tolerantne europske političke scene. Ali, nažalost, ne toliko da se uvedu ozbiljne sankcije protiv Vučića. Premda on stalnim prijevremenim izborima - a bilo ih je tri u posljednje četiri godine - permanentno kreira atmosferu izvanrednog stanja u Srbiji. Pomaganje Vučiću da održava stabilnost svoje vlasti, može biti opasno jer mu koristi za poticanje nestabilnosti u zemljama u kojima on i Srpska pravoslavna crkva imaju veliki utjecaj. Pritom mislim da Republiku Srpsku, Kosovo i Crnu Goru. No iako EU ne pokazuje naznake nekog radikalnog zaokreta u politici prema Vučićevom režimu, uvjeravam vas da Europski parlament ne samo da će stalno prozivati Vučića, već će upozoravati i ostale europske institucije. Ostaje, naravno, otvoreno pitanje koliko iskreno Beograd želi u EU. Srbija je sve podjeljenija oko svog puta u EU dok podrška Putinovoj Rusiji ostaje visoka.

NACIONAL: Predsjednik Milanović tvrdi da je Europski parlament tek ukras bez stvarnih ovlasti i utjecaja i da vi tamo samo parazitirate.

Na to sam mu već ranije odgovorio da ozbiljan političar odlazi tamo gdje se krize događaju i gdje svojim djelovanjem možda može nešto poboljšati. Najlakše je davati izjave o europskim i svjetskim krizama iz topline svog ureda ili u kontroliranim uvjetima ispred tvornice čokolade. Hrvatska treba predsjednika kojeg ne ignoriraju, a ne Willyja Wonku.

NACIONAL: Hoćete li opet biti kandidat za Europski parlament ili imate ambicija u Hrvatskoj?

Prije konzultacija u stranci ne bi bilo korektno o tome se javno očitovati. Želim podsjetiti da sam 2013. i 2014. izabran u Europski parlament s do sada najvećim brojem preferencijskih glasova građana. Biran sam i 2019. godine. Razmišljam o još jednom mandatu u Europskom parlamentu, ali o tome ćemo sigurno uskoro razgovarati u stranci.

NACIONAL: Vi znate za onu tezu da se SDP rješava svojih najboljih ljudi tako što ih pošalje u Bruxelles?

To možda rade neke druge stranke. Ali ima i suprotnih primjera - Andrzej Duda vratio se iz Europskog parlamenta u Poljsku i postao predsjednik Republike, kao i njegov sunarodnjak Donald Tusk koji se također vratio i postao premijer. Bio je na

čelu jedne kompaktne i efikasne koalicije koja je konačno maknula s dugogodišnje vlasti autoritarnu i konzervativnu stranku Pravo i pravda.

NACIONAL: A vi? Isključujete li mogućnost da se vratite u nacionalnu politiku?

Nikad ne reci nikad, ali sada prije svega želim završiti mandat u Europskom parlamentu.

NACIONAL: Hoćete li se angažirati na parlamentarnim izborima i koliko nizak rejting Peđe Grbina šteti SDP-u?

Što se tiče mog angažmana na izborima za Hrvatski sabor, ja sam već Davoru Bernardiću, tada predsjedniku SDP-a, prije četiri godine na istu ponudu rekao kako je ne mogu prihvatiti. Nisam i ne želim zavaravati birače. Jer ako se kandidiram za Sabor, onda bih tamo trebao i raditi. Pored toga, ja sam zadnji političar u Hrvatskoj koji može biti dvosmislen oko odluke o kandidaturi za Hrvatski sabor i Europski parlament. Kada sam se 2016. godine kandidirao za predsjednika SDP-a, odmah je lansirana teza da se stranku ne može voditi iz Bruxellesa. I prije i nakon toga se SDP-om upravljalo s Iblerova trga, a znamo što se sve događalo sa strankom. Neke druge stranke iz drugih zemalja nemaju problema s time. Evo, Slovenci su u Europski parlament poslali Boruta Pahora, kao predsjednika stranke, a u drugom slučaju su za predsjednicu stranke izabrali eurozastupnicu Tanju Fajon, koja je kasnije postala ministrica vanjskih poslova. Za Hrvatsku to očito ne vrijedi. No svakako ću pomagati svojoj stranci na izborima.

NACIONAL: Spomenuli ste poljski primjer, gdje je stvorena velika koalicija koja je maknula s vlasti konzervativni režim. Je li kasno da se tako široka koalicija stvori u Hrvatskoj, da se makne HDZ?

Mislim da takvu koaliciju nije nimalo lako sklopiti, ali nije nemoguće. Na kraju krajeva, ja sam s jednom takvom nadideološkom koalicijom srušio vlast HDZ-a u Velikoj Gorici 2005. godine i postao SDP-ov gradonačelnik. No prije svega bi trebalo pokušati prevladati podjele u okviru lijevog centra. Meni je nepojmljivo da je stranka Možemo! čak godinu i nešto prije izbora odbila ući u koaliciju s SDP-om. Govorimo o dvije dominantne političke snage demokratske ljevice u Hrvatskoj. Vjerujem da bismo koalicijski lakše uspjeli nadvladati zamke hrvatskog izbornog sustava, koji favorizira pobjedničke liste.

NACIONAL: Kao što SDP odbija ponudu koalicije Naša Hrvatska, koju predvode Socijaldemokrati, vaši bivši kolege...

Ne bih isključio da se u jednom trenutku povedu razgovori i u tom pravcu.

NACIONAL: Ali tu se radi o taštinama?

Mislim da je vrijeme da se sva pseudo-uvjerenja stave na stranu i da se sasvim trezveno analiziraju brojke, imajući prije svega na umu zajednički cilj. U suprotnom će premijer Plenković biti u pravu kada kaže da ćemo za pola godine biti tamo gdje smo i danas, odnosno, da će oporba ostati u oporbenim klupama. Ma koliko mi lupali po njima. A ja bih volio da ga njegov čuveni radar i tu iznevjeri, kao i toliko puta ranije.

'MISLIM DA JE VRIJEME da se sva pseudo-uvjerenja stave na stranu i da se sasvim trezveno analiziraju brojke. U suprotnom je premijer Plenković u pravu kada kaže da ćemo za pola godine biti tamo gdje smo i danas'